

64 . Sâncrai | Comuna: Municipiul Aiud | Județ: Alba | Punct: Darvas | Anul: 2022

Anul: 2022

Cod RAN: 1311.02

Perioade: Preistorie, Protoistorie

Epoci: Hallstatt târziu, La Tène mijlociu

Autori: Aurel Rustoiu, Andreea Drăgan, Mariana Elena Egri, Georgeta El Susi, Adrian Căsălean, Beatrice Ciută, Gabriel Tiberiu Rustoiu, Gabriel-Dan Balteș, Szilárd Sándor Gál, Diandra-Natalia Pall-Both, Bernadett Kovács, Emilia Georgiana Tănasă, Paul Sorin Lăcraru, Boglárka Gloria Munteanu

Instituții: Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, Institutul de Arheologie și Istoria Artei, Cluj-Napoca, Muzeul Civilizației Dacice și Romane, Deva, Universitatea "1 Decembrie 1918", Alba Iulia, Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia, Muzeul Național al Unirii, Alba Iulia, Muzeul Județean Mureș, Școala de Studii Avansate a Academiei Române, Școala de Studii Avansate a Academiei Române, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca, Universitatea Babeș-Bolyai, Cluj-Napoca

Nr. autorizație: 117

Data autorizației: 2022-03-18

Raport de cercetare arheologică de la Sat Sâncrai, oraș Aiud, jud. Alba, Punct: Darvas

Raport

Situl arheologic din punctul Darvas a fost identificat în anul 2015 cu ocazia efectuării unui diagnostic arheologic pe traseul viitoarei autostrăzi Sebeș–Turda. Acesta se află situat în hotarul satului Sâncrai (municipiul Aiud), pe terasa înaltă de pe malul stâng al râului Mureș, la cca. 850 m spre est de castelul Kemény din localitate. În anul 2016 au demarat săpături arheologice preventive de amploare. Acestea au evidențiat faptul că în aria supusă investigațiilor s-au succedat două necropole. Prima dintre acestea se datează la sfârșitul primei epoci a fierului și aparține orizontului „scitic” din Transilvania, în timp ce a doua aparține fazei mijlocii a celei de-a doua epoci a fierului, mai precis fazei La Tène C2. Pentru orizontul „scitic”, au fost dezvelite 93 de complexe arheologice, în timp ce pentru orizontul corespunzător fazei mijlocii a celei de-a doua epoci a fierului au fost dezvelite 8 complexe arheologice funerare. Cu ocazia săpăturilor preventive, s-a observat că aria ocupată de înmormântări se extinde spre vest, în afara zonei afectate de construirea autostrăzii. Ca urmare, cercetarea sitului de la Sâncrai-Darvas a continuat prin săpături arheologice sistematice începând cu anul 2020.

În campaniile de săpături sistematice, desfășurate în anii 2020-2021, au fost dezvelite 14 morminte, toate aparținând orizontului „scitic”. Unele dintre acestea au fost de înhumăție, altele de incinerăție, în câteva cazuri fiind identificate morminte duble (a se vedea mai pe larg rapoartele preliminare publicate în Cronică Cercetărilor Arheologice – 2021 și 2022). În contextul acestor săpături, resturile umane inhumate sau incinerate au beneficiat de analize antropologice complexe (Sz. S. Gál), au fost efectuate analize paleozoologice asupra ofrandelor de animale (G. El Susi), precum și analize paleobotanice ale probelor de sol din morminte și din vasele inventarului funerar (B. Ciută). De asemenea, au fost prelevate și probe de sol pentru analiza polenului fosil (R. Grindean, colaborator de la Facultatea de Geologie a Universității „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca), care au furnizat date esențiale pentru reconstituirea peisajului antic din zona necropolei. Acestea au fost comparate și cu evoluția vegetației din zonă, așa cum este ea ilustrată de coloanele polinice prelevate dintr-o turbărie din apropierea necropolei de la Sâncrai (analize R. Grindean, în curs de publicare).

În campania din anul 2022 au fost continuate săpăturile în sectorul vestic al necropolei, fiind deschise, prin mijloace mecanizate, trei suprafețe paralele cu cele din anii anteriori. Au fost astfel dezvelite opt complexe arheologice. Dintre acestea, șase morminte aparțin necropolei orizontului „scitic”, un mormânt se datează în La Tène C2, iar un complex nu conține material arheologic și nu poate fi datat mai exact.

Din punct de vedere al riturilor funerare, patru morminte aparținând orizontului "scitic" sunt de inhumație, în gropi cvasi-rectangulare, orientate NV-SE. Un mormânt este biritual, alături de schelet fiind descoperite și câteva oase incinerate, probabil umane (analiza antropologică va lămuri acest aspect). Un alt mormânt este de incinerație în urnă, aceasta din urmă fiind reprezentată de un castron, iar groapa fiind circulară. Majoritatea defuncțiilor inhumați au fost depuși în poziție întinsă, într-un sigur caz acesta fiind chircit. Observațiile preliminare asupra scheletelor din trei morminte de inhumație indică faptul că defuncții au fost copii sau adolescenți. Coroborând datele obținute cu cele din anii anteriori se poate observa că în acest sector al necropolei se concentrează un număr mai mare de morminte de copii decât în alte sectoare. Aceste observații vor fi verificate în anii următori și vor fi relaționate și cu datele furnizate de analizele antropologice asupra scheletelor menționate.

În ceea ce privește inventarele arheologice, ele sunt compuse din vase ceramice (vase bitroconice, cești, străchini și/sau castroane) și, uneori, cuțite de fier de uz menajer. Majoritatea mormintelor conțineau și ofrande de carne. În această campanie nu au fost descoperite morminte cu arme.

Mormântul aparținând orizontului La Tène este de incinerație. Groapa are formă rectangulară și este orientată NV-SE. Oasele calcinate au fost descoperite într-o strachină depusă în extremitatea de NV a gropii, dar și în groapă, în apropierea vasului. Atât în strachină, cât și pe fundul gropii, au fost descoperite mărgelile de sticlă de culoare albastră, provenind de la un șirag. Mărgelile similare au mai fost găsite în timpul săpăturilor preventive din 2016 în morminte datate în aceeași perioadă (La Tène C2). Strachina, lucrată cu mâna din pastă fină, este de tipul „cu picior pedestal”, putând fi datată în aceeași etapă a La Tène-ului. La vest de strachină, în marginea gropii a fost depusă și o cană ceramică.

Groapa aflată în apropierea mormântului La Tène are formă circulară și nu conține nici un fel de inventar. Ea aparține cu siguranță ariei necropolei, fără a putea fi datată într-o etapă sau alta.

La fel ca în campaniile anterioare, fiecare mormânt identificat și săpat a fost georeferențiat, apoi desenat și fotografiat, inclusiv fotogrammetric, în vederea realizării unor modele digitale 3D. De asemenea, în fiecare caz a fost întocmită o fișă de mormânt care cuprinde descrierea complexului, a ritului și ritualului funerar, a inventarului, a stării sale de conservare și a scheletului. Au fost de asemenea înregistrate tipul și numărul de probe prelevate, precum și datele topografice aferente fiecărui context arheologic. Materialul arheologic din fiecare mormânt a fost ridicat individual, înregistrat fotografic și în baza de date, iar apoi împachetat conform regulilor de prelevare și conservare primară, în vederea predării la laboratorul de restaurare al MNUAI. Vasele ceramice au fost ridicate fără a fi golite de conținut, acest lucru urmând a se face în condiții de laborator. Această procedură permite prelevarea de probe de sol și organice, dar și identificarea unor eventuale artefacte sau macroresturi. Resturile osteologice umane și ale ofrandei animale, prezente în fiecare mormânt, au fost prelevate separat și înregistrate pentru analize. După golirea fiecărui mormânt, s-a realizat o altă serie de înregistrări fotogrammetrice și topografice, iar în final s-au prelevat probe de sol pentru investigații micromorfologice, macrobotanice și biochimice. Probe similare au fost anterior prelevate din vecinătatea scheletelor umane și a vaselor ceramice. De asemenea, au fost demarate o serie de analize micromorfologice, geochimice, bioantropologice, antracologice, arheozoologice și arheobotanice.

Campania arheologică a anului 2022 a adus o serie de informații științifice importante privind sectorul vestic al necropolei scitice de la Sâncraia-Darvas, incluzând informații noi despre practicile funerare ale acestei comunități și despre modul de integrare a spațiului funerar în peisajul antic. Analizele bioantropologice, arheozoologice, arheobotanice și palinologice, care sunt în curs, vor oferi de asemenea informații importante privind vârsta, sexul biologic și genul decedaților, dar și despre practicile agricole sau pastorale ale comunităților respective. Datele topografice indică faptul că necropola scitică este mai întinsă decât s-a anticipat inițial, extinzându-se până la marginea vestică a terasei înalte a Mureșului. Acest fapt face necesară continuarea investigațiilor arheologice de teren în sectorul vestic în tot ansamblul său.

În ceea ce privește înmormântările din epoca La Tène mijlocie (sub-faza C2), descoperirea mormântului de incinerație, probabil feminin, indică faptul că necropola aparținând acestei perioade se extinde și spre vest, în campaniile viitoare fiind posibilă dezvelirea altor complexe funerare similare.

Informații suplimentare online

[Raportul 6931 din cronica.cimec.ro](#)

[Localizare pe hartă, folosind Mapserver Cimec.ro](#)
